

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yehoshu'a

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5565 [1804/1805]

,

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9618

יהושע ט י

הרגום אשכנזי כה

וואורדן בריכטט , דאס דער עוויגע
דיין גאט זיינס דיהנר משה אויפגטראגן ,
אייד דאז גאנצע לאנד אין בזיץ צו געבן ,
אונד אללע איינוואהנער אויסצוטיילגען
פאר אייד . דא ווארען וויר פיר אונזער
לעבן בזארגט , אונד פאסטן דיון ענט
שלום . (כה) נון זינד וויר אין דיניער
געוואלט ; וויא דיק דינקט , אונס ביליג
אונד רעכט צו בהאנדלן , זא טוהע .
(כו) ער טאהט איהנן זא (וויא ער גואגט) ,
אונד רעטטע זיא אויס דען הענדן ישראל ,
דאס זיא זיא ניכט אומבראכטן . (כו) ער
צרקלעהרטע זיא נעמליך אן דיוס טאגע ,
זיר האלצהויער אונד וואסרשעפפר ,
פיר דיא גמיינע , אונד פיר דען אלטאר ,
דעם עוויגן , אן דעם ארטע , דען ער
וועהלען ווירד , וויא זיא נאך הייטיגס
טאגס זינד .

לְעַבְדֶּיךָ אֶת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה עֲבָדוּ לַיהוָה
לָכֶם אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְלַהֲשִׁמִּיד
אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם
וַיִּירָא מְאֹד לַגִּפְשֹׁתֵינוּ מִפְּנֵיכֶם
וַנַּעֲשֶׂה אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה :
(כה) וְעַתָּה הִנְנוּ בְיַדְךָ כַּמִּזְבֵּחַ
וּכְיִשָּׁר בְּעֵינֶיךָ לַעֲשׂוֹת לָנוּ
עֲשֵׂה : (כו) וַיֵּשֶׁשׁ לָהֶם כִּי־וַיַּצִּיל
אוֹתָם מִיַּד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא
הָרְגוּם : (כו) וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם
הַהוּא חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׂאבֵי־מַיִם
לְעֵדָה וּלְמִזְבֵּחַ יְהוָה עַד־הַיּוֹם
זֶה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר :
י (א) וַיְהִי כִשְׁמֹעַ אֲדֹנֵי־צָדָק
מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם כִּי־לָכַד
יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעִיר וַיַּחְרִימָהּ כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ בְּנֵי־עֲשָׂה
לְעִיר וּלְמַלְכָּהּ וְכִי הִשְׁלִימוּ יֹשְׁבֵי
גְבֻעוֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיְהִיו בְּקִרְבָּם :
(ב) וַיִּירָאוּ מְאֹד כִּי עִיר גְּדוּלָה

י (א) אַלס אדני צדק דער קעניג צו
ירושלים פרנאם , דאס יהושע עי
איינגנאמן , אונד פרהעערעטהאטע ,
דאס ער מיט איהר אונד איהרם קעניגע ,
זא וויא מיט יריחו אונד איהרם קעניגע
פרפאהרן , אונד דיא איינוואהנר פאן
גבעון מיט ישראל פרידן גשלאסן , אונד
אונטר איהנן וואהנן גבליכן ;
(ב) גריהטן זיא אין גראסר פורכט ,
דען גבעון וואר זיינע גראסע שטאט ,
איינע דער וויכטיגסטן אים רייכע ,
גרעסר

גבעון פאחת ערי הממלכה וכי

היא

מכלל יופי

כאור

צור"י שלח כנכנה .
י (א) אדני צדק , מלכי ירושלי נקראים
ק , וכן נקראים מלכי צדק (בראשית
ידעו הגוים כי המקום ההוא מבחר המקומות
באמצע

(כ) והחיה אותם , מקור : (כה) הננו
בידך , בקלו' שני הננו וכו' הראשונה :
י (יא) במורד

י"ד"ח) , ונתן הרמב"ן טעם לזה , כי מאז

גרעסר נאך אלס עי , אונד איהרע אייגן
נוואהנר ווארן לויטר שטארקע לייטע .
(ג) אדני צדק , קעניג צו ירושלים
שיקטע דארהער צוהוהם דעם קעניגע
פאן חברון , צו פראם דעם קעניגע פאן
ירמות , צו יפיע דעם קעניגע פאן לכיש ,
אונד צו דביר דעם קעניגע פאן עגלון ,
אונד לויס איהנן זאגן .

(ד) קאמט דהערויף , אונד העלפט
מיר גבעון שלאגן , ווייל זיא מיט יהושע
אונד ישראל פרידן גמאכט . (ה) דא
פחואמלטן זיך פיגף קעניגע פאן אמרי ,
דער קעניג פאן ירושלים , דער קעניג
פאן חברון , קעניג פאן ירמות , קעניג
פאן לכיש , אונד דער קעניג פאן עגלון ,
צאגן צוזאמן הינויף מיט איהרן העערן ,
בלאגרטן גבעון אונד בקריגטן זיא .

(ו) אבר דיא איינוואהנר פאן גבעון
שיקטן הין , צו יהושע אינ'ם לאגד בייא
גלגל , מיט דער ביטע : ענטציהערך
דיינן קנעכטן דיינע הילפע ניכט ! איילע
צו אונם הערויף ! רעטע אונם , שטעה
אונם בייא ! דען אללע אמרישע קעניגע ,
דיא דאז גבירגע בוואהנן , האבן זיך
ווידר אונם פרוואמלט . (ז) דאבראך
יהושע אויף פאן גלגל מיט דער גאנצן
קריגסמאכט

מלכי האמרי ישיבי הקור :

היא גדולה מן העי וכל אנשיה
גברים : (ג) וישלח אדני צדק
מלך ירושלים אל הוהם מלך
חברון ואל פראם מלך ירמות
ואל יפיע מלך לכיש ואר
דביר מלך עגלון לאמר :

(ד) עלו אלי ועזרני ונכה את
גבעון כי השלימה את יהושע
ואת בני ישראל : (ה) ויאכפו
ויערו חמשתו מלכי האמרי
מלך ירושלים מלך חברון
מלך ירמות מלך לכיש מלך
עגלון הם וכל מחניהם ויחנו
על גבעון וילחמו עליה :

(ו) וישלחו אנשי גבעון אל
יהושע אל המחנה הגלגלה
לאמר אל תרף ידי מעבדיך
עלה אלינו מהרה והושיעה
לנו ועזרנו כי נקבצו אלינו כל
(ז) ויעל יהושע מן הגלגל הוא

ב א ו ר ו כל

את האמרי אשר כננה ארזים גבשו (עמוס ב'
ט') , כמו שפירד'ק וראב"ע שם , אין רחוק
שכנשו משכניהם תחת רגלם , ויתנו להם
מלכים מקרנם . או קרא כל גויי ארץ כנען
על שם החזק שבהם , כמו שמכאנו כי לא שלם
עון אמרי (בראש' ט"ו ט"ז) הרי שקר' הכתוב
כל ארץ כנען אמרי . וכן מרגל'א בפומ' דרבנן ,
של אמוריים הן (ב"מ כ"ה ע"ב) . גם מכאנו
שהגבעונים

באמצע הישוב . ונב"ר נקראת ירושלים נדק
ע"ש נדק ילך בה . (ה) מלכי האמרי ,
ידענו כי ירושלים עיר יבוסית היתה , כמו
שנאמר ואת היבוס יושב ירושלים (לקמן ט"ז
ס"ג) , וחברון עיר חתי , כאשה הוכחתי לעיל
(א"ר) וקרא מלכיהם מלכי אמרי ? אלץ
חסר שמכאנו שיהיה האמרי הגדול והעצום
קבוצה אומות , כמו שאמר הכניא , השמדתי

וכל
גבשו
אל
ביר
איש
אל
הלי
(י)
ויכ
ויר
ויכ
(יא)
הם
השל
מן
רבים
שהגבעונים
כ"א ב'
אל החו
יהושע ל
(ח)
ה' , וכ
ירא מה
המשך ה
הזה כמו
פסוק'
אח
הקורא
ענין עמית

יהושע י

הרגום אשכנזי כו

וְכָל-עַם הַמְּלָחָמָה עִמּוֹ וְכָל
 גְּבוּרֵי הַחֵיל : (ח) וַיֹּאמֶר יְהוָה
 אֶל-יְהוֹשֻׁעַ אַל-תִּירָא מֵהֶם כִּי
 בִּידְיָךְ (יחיד י) נִתְּתִים לֹא-יַעֲמֹד
 אִישׁ מֵהֶם בְּפָנֶיךָ : (ט) וַיָּבֹא
 אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ פְּתָאם כָּל-
 הַלַּיְלָה עָלָה מִן-הַגִּלְגָּל :
 (י) וַיְהִי בַּיּוֹם יְהוָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיִּכּוּם מִכְּרֹה-גְּדוּרָה בְּגִבְעוֹן
 וַיִּרְדְּפֵם הַרְדָּ מֵעֵלָה בֵּית-חֹרֶן
 וַיִּכּוּם עַד-עֲזֹקָה וְעַד-מִקְדָּה :
 (יא) וַיְהִי בְּנֶסֶם וּמִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 הֵם בְּמוֹרֵד בֵּית-חֹרֶן וַיְהוֹדוּ
 הַשְּׁלִיף עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדוּלוֹת
 מִן-הַשָּׁמַיִם עַד-עֲזֹקָה וַיִּמְתּוּ
 רַבִּים אֲשֶׁר-מָתוּ בְּאֶבְנֵי הַבָּרָד
 מֵאֲשֶׁר

קרויגסמאכט , אונד אללן שטארקן דעם
 העערס . (ח) דער עוויגע האטע צו
 יהושע גשפראכן : פִּירְכַּטע דִּיךְ נִיכַט
 פֶּאָר אִיחַנן , אִיךְ געבע זיא אין דיינע
 גוואלט , עם זאלל נימאנד פֶּאָן אִיחַנן
 פֶּאָר דִּיר בשטעהן קעננן . (ט) אונד
 איברפֿיל זיא אונפֿרמוהטעט . (ער צאג
 דיא גאנצע נאכט דורך , פֶּאָן גלגל
 הערויף .) (י) דער עוויגע בראכטע זיא
 אין פֿרווירונג פֶּאָר ישראל עם (דאז פֿלאק
 ישראל) , מאכטע אונטר אִיחַנן אִינע
 גראסע נידרלאגע , בייא גבעון , פֿרֶג
 פֶּאָלגטע זיא , דען וועג , דער גען בית
 חורן הינויף פֿיהרט , אונד שלוג זיא
 דא , ביז עזקה אונד מקדה .
 (יא) אויף דער פֿלוכט פֶּאָר ישראל ,
 אלס זיא עבן אויף דעם וועגע פֶּאָן בית
 חורן הינאב ווארן , ווארף דער עוויגע
 גראסע האגלשטיינע , פֶּאָם הימל אויף
 זיא הראב , דאז ביז עזקה אנהילט , וואָ
 פֶּאָן זיא שטארבן . פֿיל מעהר וואורדן
 דורך דיזע האגלשטיינע ערשלאגן , אלס
 ישראל

ב א ו ר

שהגבעונים נקראים יתר האמרי (שמואל ב'
 כ"ב) והמה מחוי , כ"ש ויאמר איש ישראל
 אל הסוי (לעיל ט' ז') , וראיה עוד מה שאמר
 יהושע לתת אתנו ביד אמרי (לעיל ז' ז') .
 (ח) ויאמר ה' , ידמה שאל יהושע את פי
 ה' , וכבר אמר לו ה' , בשאלו את פיו , שלא
 יירא מהמלכים (מרלב"ג) . והיה זה לפי
 המשך המאמרי קודם זאת מגלגל , והמאמר
 הזה כמו מאמר מוסגר , ופסוק ט' מסובר עם
 פסוק ז' . (יא) אבנים גדולות , מכורס
 אחרי כן , אשר מתו באבני ברד .
 הקורא , הכעים ! אם בנות בספרי , תדע
 את אשר חשנו וכתבנו כפי אדם על
 ענין עמידת השמש , כי רב הוא . זה יאמר :

והוא דעת המורה ש"פ ל"ה , [כאשר
 יבארוהו מפרשיו] היה כראה להם כאילו
 כתאריך היום אשר שפעלו פעולה גדול ונפלאה
 לכנח חמשת המלכי . וקרוי לזה כתב הרלב"ג
 ואמר : התפלל יהושע שלא תבוא השמש עד
 יקום גוי כו' , כלומר טרם סור השמש מהיות
 על גבעון , וירח על עמק אילון תשלם נקמת
 גוי אויביו . והיה הפלא עשותם נקמה גדולה
 בזמן קצר . וכאלה רבות . וכן יפרדו איש מעל
 אחיו בבאור ענין כיו' תמים , יכלה יום תמים
 לכתבם . אולם אין עלינו לברר אם העמיד
 יהושע שמש וירח באופן שלא נדו ממקומם , או
 אחרו תנועתם , והולכים לאט ? אם עמדו
 לבדם או כל כבא שמים אתם ? ומה ראה ה' על
 ככה

ישראל מיט דעם שווערדע נידרגהויען האטע . (יב) דאמאלס זאנג יהושע דעם הערדן , אלס דער עוויגע נעמליך . אזמרי דען קינדן ישראלס פרייו גגעבן ער שפראך אויך , אים אנגויכטע ישראלס : האררע זאנע איכר גבעון ! אונד מאַנד , איכר דעם פהאלע אילון ! (יג) דא האררעטע דיא זאנע , שטיללע שטאנד דער מאַנד , ביז אן דיא פיינדע זיך איין פֿאלק גרעכעט .

מאָשר הרגו בני ישראל בחרב : (יב) אז ידבר יהושע ליהוה ביום הה יהוה את האמרי לפני בני ישראל ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון : (יג) וידם השמש וירח עמד עד יקם גוי אויבו הלא

זא

היא

באור

רש"י

ככה להשנית סדר בראשית למען הכות האמורי ? היסכים הנס עם התכונה הישנה מבאדעלאמעוס , או עם הקדשה מקארע פערניקוס ? מכל אלה נאסיף ידינו , אין ספנינו כ"א לבאר המקראות על פי פשוטס , ובצנזר זאת איתנו , בכל דרשות חז"ל כנסה כדברה ככל אשר יורוכו . (יב) ידבר , עתיד במקום עבר כסביריו , וטעמו יסיר , כמו וידבר דוד , וכן ת"י בכן שנת . לעיני ישראל , דבק עם ויאמר . שמש בגבעון , אין פירושו כשנהיה בגבעון , וכן יעמוד ירח כשנהיה בעמק אילון , כמו ששנו קצת , אלא כ"ש רש"י , שותה שעה עמד הירח כנגד עמק אילון , וכן השמש נגד גבעון , ולא בקש עמידת ירח למען יגה אורו לישראל , כי אם יורח השמש , שרגא בטיהרא מה מהניא ? לא אם ידום השמש יעמוד הירח מאליו . והעד ויעמוד השמש , ולא זכר גם הירח , לפי שהעיקר , העמדת השמש , וכן ולא היה כיום הוא . דום , בווי מן דמס , ענינו כ"י אוריך , וכן דומו עד הגיענו (ש"א י"ז ט') . (יג) וידום השמש , לדעת קצת תהיה זאת כל השירה . ואפשר לומר שאין זה מאשר שר , כ"א ספור ששמע ה' בקול יהושע , ולא יתנגד זאת אל מה ששנו רז"ל שירת יהושע במנין עשר שירות , כי וודאי שר שירתו , אך לא ככתבה כאן . וגם דעת רד"ק בתחילת דבריו שלא נזכרה השירה , וכן לדעת חז"ל , אמר שירה תחת השמש , כטודע , הכרח לומר לא נזכרה כאן שירתו , ואולי היתה כתובה בספ' הישר , אשר נאבד ממנו , ואין רחוק לומר כי מאמר יידם השמש עד גוי אויביו , לקוח מהשיר אשר נכתב שם , ונכר הוא מתכונתו . וכן נראה לי עיקר . יקם , גבחינת מעשה הנקמה בזמן עמידת השמש , שאז היתה הנקמה עתידה להיות . אויביו , כמו מאויביו , וכן השמרו לכם עלות בהר (שמות י"ט י"ג) , (רד"ק) . הלא היא כתובה , אין בפסוק זכר לנקבה , אבל בא בחסרון אמירה , כלומר אמירה זו הלא היא כתובה , ומענינו תבין חסרונו (בן מלך) . לדעתי כיון בזה אל מה שאמרתי שהמאמר הזה לקוח מהשיר הנכתב בספר הישר

(יב) אז ידבר . אמר שירה תחת השמש לסי שאמר לשמש דום דום מלומר שירה וכל זמן שהיא דומס עומד אינו מהלך שכל עם הילוכו הוא אומר שירה וששנו של מקרא דום לשון המתנה כמו אם כה יאמר אלינו דומו וכן דום לה' : וירח בעמק אילון . אותו שעה היה הירח עומד כנגד עמק אילון והוא רחוק מנגעו שהרי נבעו בגבול בנימן ואילון בגבול דן : (יג) הלא היא כתובה . דבר זה נכתב בתורה שאמר לו יעקב ליוסף ורעו של

מכלל יופי

(יא) במורד , שם , ענין ירידה : (יב) אז ידבר , כתב ראב"ע , משפט לשון הקדש לומר לשון עתיד תחת עבר , עם מלה אז , וכן בלשון ישמעאל : דום , פי' עמוד , וכן וידום : (יג) עמד , קמץ שלא בהפסק : ספר הישר , ספר תורת מושה , והוא מה שאמר הקב"ה נגד כל עמך אעשה נפלאות : ויעמד , ויתקיים , וכן יורה עמד : ולא אץ , ענין מהירות : כיום תמים , פי' בו עמד השמש ליהושע , ולא

ולא

היֵא כְּחֹבֶבָה עַל־סֵפֶר הַיִּשָּׁר
וַיַּעֲמֵד הַשָּׁמַיִם בַּחֲצֵי הַשָּׁמַיִם
וְלֹא־אָזַן לְבוֹא בְּיוֹם תָּמִים :
(יד) וְלֹא הָיָה בְּיוֹם הַהוּא לִפְנֵי
וְאַחֲרָיו לְשִׁמְעַי הָיָה בְּקוֹל אִישׁ
כִּי יְהוֹרָה גְּלָחִים לְיִשְׂרָאֵל :
(טו) וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל
עִמּוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגָּלְגָּלָה :
(טז) וַיִּנָּסוּ הַמִּשְׁתַּר הַמַּלְכִים
הָאֵלֶּה וַיַּחֲבֹאוּ בַמְּעָרָה בְּמִקְדָּה :
(יז) וַיִּגְדַּר לְיְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר נִמְצְאוּ
חַמְשַׁת הַמַּלְכִים נַחְבְּאִים
רש"י בַמְּעָרָה

וְאֵיזוֹט'ס אוֹיֵבֵגְצִיִּכְנֵט . אִים בּוֹכַע
יִשְׂר . דִּיא זְאָנַע הִילֵט אֵלּוֹא שְׁטִילֵלַע ,
מִיטֵן אִם הִימֵל , אֹונֵד פֶּרְצֵגֶרְטַע
אִיהֶרֶן אֹונֵטֶרְגָּאֵנֵג , אָהֶנְגֶּפֶּהֶר אֹום
אִיִּינֵן גָּאָנְצֵן טָאָג . (יד) זְאָ וּוֹאֵר קִיִּין
טָאָג , פֶּאָרְהֶעֶר אֹונֵד נֶאָכֶהֶר , דִּיאַס
דֶּעֶר עוּוִיגַע דֶּעֶר שְׁטִימַע אִינֵס מַעֲנֵשֵׁן
גֶהֶאָרְכֵט . אֶבֶר דֶּעֶר דֶּהֶרֶר שְׁטֵרִיִּיטֵט
פֶּיר יִשְׂרָאֵל . (טו) יְהוֹשֻׁעַ קֶהֶרְטַע
נַעֲבֵסֵט גָּאָנְצֵן יִשְׂרָאֵל אִינֵן דִּיאַן לֶאָגֶר צוֹרִיק
נֶאָדְגֶּלְגֵל . (טז) דִּיא פֶּינְף קַעֲנִיגַע הָאָטֵן
דִּיא פֶּלוֹכֵט עֶרְגֵרִיפֵן , אֹונֵד זִיק אִינֵן
אִינֵר הַעֵהֶלַע בִּיאַמְקֶדָה פֶּרְכָאָרְגֵן .
(יז) עַם וּוֹאֹרְדֶּע דַּעַם יְהוֹשֻׁעַ אָנְגְצִיִּיגֵט ,
אֹונֵד גּוֹזָאָט : מֶאָן הָאָכַע דִּיא קַעֲנִיגַע
אִינֵן אִינֵר הַעֵהֶלַע בִּיאַמְקֶדָה פֶּרְשְׁטַעֲקַט
גֶפֹונֶר

באור

היֵא כְּחֹבֶבָה עַל־סֵפֶר הַיִּשָּׁר , אֲחֻזָּב שְׁהִי נִקְרָא כֵךְ
וְכֹאֲבַד מִמֵּנו עַם הַגְּלוּת (רלכ"ג) . וְדַרְשׁ הַזֵּל
יְדוּע . בַּחֲצֵי הַשָּׁמַיִם , לְדַעַת הַרְ"י אֲבֵרְבֵנְכָל
יְהִיֵה טַעֲמוֹ בַחֲצֵי כְדוֹר הַשָּׁמַיִם , וְעַמְדוֹ וְסִדְוֵי הַשָּׁמַיִם הִירַח עַל הָאֹופֵק , הַשֶּׁמֶשׁ קְרוֹיב לְבוֹא בְּקִנְה
מַעֲרַב נוֹכַח גִּבְעוֹן , וְהִירַח עוֹלֵה נִגְדוֹ בְּקִנְה הַמּוֹרֵחַ נוֹכַח אֵילֹון . וּבְמִסְיֵלוֹת כְּבִידוֹ שָׂכַח כִּי גִבְעוֹן
בְּגִבּוֹל בְּכִימֹן , וְאֵילֹון לְמַעֲרַב בְּכִימֹן בְּגִבּוֹל דָּן . וְכֵן כְּתוּב רַש"י וְרַד"ק . הַגֵּס שֶׁמֵּאֲכֹו אֵילֹון אַחֵר
בְּגִבּוֹל אֲפֵרַיִם (ד"ה א'ו'כ"ד) , וְאֵילֹון שְׁלִישִׁי לְזִבּוֹן (שׁוֹפְטִים י"ב י"ב) , הֵנֵה אִינְכֵס עִם גִּבְעוֹן
תַּחַת קוֹ מִשׁוֹךְ מִמּוֹרֵחַ לְמַעֲרַב . וַיִּשְׁעוֹד לְטַעוֹן עֲלָיו וְאִין לְהֶאֱרִיךְ . וְהִנְכוּן שְׁטַעַס בַּחֲצֵי הַשָּׁמַיִם
בְּאֹופֵן חֲצֵי הַיּוֹם . וְכֵן אֲמַרִיכֵן בְּגִמְרָא (ע"ז כ"ה) . כְּיוֹם תָּמִים , וְכִמֵּה ? א"ר יב' לַעֲשֶׂרִין וְאַרְבַּע
שְׁעֵי , אֹזֵל שֵׁית וְקַס שֵׁית , אֹזֵל שֵׁית וְקַס שֵׁית , כּוֹלָא מִלְתָּא כְּיוֹם תָּמִים כו' (ע"ז סס) . (טו)
וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ , וְלִמְטָה סֹאמֵר וַיִּשְׁבֹּן כָּל־הָעַם אֶל הַמַּחֲנֶה אֵל יְהוֹשֻׁעַ מִקְדָּה ? וַיֹּאמֶר רַד"ק אַחֲרֵי
הַמַּלְחָמָה שֶׁנִּבְלַגְלַל , וְכַשְׁמוּעַ יְהוֹשֻׁעַ כִּי נִחְבְּאוּ הַמַּלְכִים בַּמְּעָרָה בְּזִקְדָה נִסְעוּ לְמִקְדָּה , וְסָס טוֹה
יְהוֹשֻׁעַ וּזְנַבְתָּם , וְנִשְׁבַּסְתָּ שְׁבוֹ לְמִקְדָּה , ע"כ . וְלֹא יִתְכֵן . כִּי לִפְ"ז שָׂנֵה כָּל הַמַּחֲנֶה מִגִּבְעוֹן לְגִלְגָּל
מֵהֶלֶךְ עֶשֶׂר שְׁעוֹת וּוְיִתֵּר טֵרַס כָּלוּ מִלְחָמָתָם , וַיִּשְׁבֹּו וַיִּסְעוּ מֵהֶלֶךְ זֶה מִגִּלְגָּל אֶל מִקְדָּה לְהַרְוֵן אֶת
הַמַּלְכִים וְלִזְכּוֹב אֶת אֹוִיבֵיהֶם , כִּי מִקְדָּה מִנְּגַב לְגִבְעוֹן , בְּרִיּוֹק ג' שְׁעוֹת , בְּעֵדוֹת מִפֶּת הָאָרֶץ , וְאִזִּיהָ
דַּעַה יִכְבּוֹל זֹאת ? לִכֵּן נִרְאֵה שְׁזֵה הַכְּתוּב כָּלֵל וְאַחֲרָיו מַעֲשֵׂה . וַיְהוֹשֻׁעַ לֹא שָׂנֵה הַגִּלְגָּלָה עַד כְּלוֹת כָּל
הַמַּלְחָמוֹת הַנּוֹכְרוֹת בְּפִרְשָׁה זוֹ , וְאֵז הִיֵּתֵה תְּשׁוּבָתוֹ , כְּמוֹ שֶׁאֲמַר (פִּסְקוֹק מ"ו) וַיִּשָּׁב יְהוֹשֻׁעַ כו' . וְכֵן
דַּעַת הַרְ"י א"ל . לְשִׁמְרָם , הַאֲבִינִים פִּן יִגְלַסֵּם אִישׁ מִפִּי הַמְּעָרָה . וְהִיֵּה רֵאִוִי לְכַתּוּב לְשִׁמְרָן
כִּי אֲבָן ל"כ , אֲמַכ' לֹא חֲשַׁשׁ הַכְּתוּב לֹזֵה בְּהִרְבֵּה מִקּוֹמוֹת , כְּמוֹ וַיִּבְאוּ הַרְוֵעִים וַיִּגְרָסוּם (שְׁמוֹת
צ"ז) , וְתִלְכְּכֵן שְׁתִּיהֵם (רוֹת א'י"ט) הַעֲמִדוֹת עַל תֵּלָס (לֶהֱלֵן י"א י"ג) וְאַחֲרֵים .
מ כ ל ל י ו פ י
(יט) וּזְנַבְתָּם
וְלֹא מֵהֶר לְבֹא , אֵלּא הִיֵּה כְּיוֹם הַשְּׁלָם שְׁבַכְל הַשְּׁנָה , וְהוּא יוֹם הַקּוֹפֶת תַּמוּז :
(יז) נַחְבְּאִים

של אפרים יהיה מלא בגוים אימתי ביום בעמדה
חמה ליהושע כחולל כל העולם שמעו של יהושע
ויעמד השם בחצי השמים ולא אץ לכל ביום תמים
(יח) נלו

גפונדן : (יח) דא שפראך יהושע :
 מאן וועלצע גראסע שטיינע אויף דיא
 מינדונג דער העהלע , אונד בעארדרע
 לייטע הין , זיא צו בוואַכן .
 (יט) איהר אבר , האלטט אייך ניכט
 אויף , זעצט אייערז פֿינדען נאך , פֿאגט
 איהנן אויף דען פֿערזן , לאסט זיא יא
 ניכט אין איהרע שטעטע זיך ווערפֿן , דער
 עוויגע אייער גאט גיכט זיא אין אייערע
 גוואַלט . (כ) אלס יהושע אונד ישראל
 אין דיור גראַסן שלאַכט , זיא גענצליך
 אינפֿגריכזן האַטן , ביז אויף אייניגע ,
 דיא זיך איינצעלן , אין פֿעסטע שטעטע
 גפֿאליכטט ; (כא) זא קעהרטע דאז
 פֿאלק , וואַרול בהאַלטן צוריק , צו
 יהושע , אינס לאַנד פֿאַה מקדה . עם
 רעגטע נימאנד דיא צונגע געגן ישראל .
 (כב) נון שפראך יהושע : עפֿנט דיא
 מינדונג דער העהלע , אונד פֿיהרט מיר
 דיא פֿינף קעניגע הרויס , אַזויס דער
 העהלע . (כג) מאַן טאַט עם , פֿיהרטע
 איהם

במערה במקדה : (יח) ויאמר
 יהושע גלו אבנים גדלות אל-
 פי המערה והפקידו עליה
 אנשים לשמרים : (יט) ואהם
 אל-העמדו רדפו אחרי
 אביכם ונבחתם אותם אל-
 התנים לבוא אל-עריהם כי
 נתנם יהוה אלהיכם בידכם :
 (כ) ויהי ככלות יהושע ובני
 ישראל להבחתם מפה גדלה-
 מאד עד-התמם והשרידים
 שרדו מהם ויבאו אל-ערי
 המבצר : (כא) וישבו כל-העם
 אל-המחנה אל-יהושע מקדה
 בשלום לא-חרץ לבני ישראל
 לאיש את-לשנו : (כב) ויאמר

יהושע פתחו ארצי המערה והוציאו אלי את-חמשת
 המלכים האלה מן-המערה : (כג) ויעשו כן ויציאו אליו

את רשי
 (יח) נלכו . גלגלו אבנים על פי המערה :
 (כא) ולא חרץ לבני ישראל . הכי זה מקרא קצר
 לא חרץ התורף לאיש מבני ישראל את לשונו חרץ
 לשון דבור הלשון וכן לא יחרץ כלב לשונו וכן אז
 מחרץ דודו תקרא מלעק קול משואות המלחמה :
 (מ) והאשדות

באור
 (יט) וזנבתם , הנכון כמו ש"י ותדבקון ,
 שיזיגוס ולא ימושו מאחריה , ויהיו להם כזנב
 כגוף . ולפי מה שכתב הראב"ע על פסוק
 וחזב בך (דברים כ"ה י"ח) יהי פירושו תכריתו
 את זנבם , והם אשר אחרו בסוף המחנה , ולא
 היו קלים לזום . ויהי תרגומו (שלאגט אויך דיא הינטרסטן) . (כא) מקדה , שם חנה
 על העיר ללכדה , וכן נאמר ואת מקדה לכד ביום ההוא : לאיש , למ"ד נוספת כלמ"ד
 השלשי

מכלל יופי

(יז) נחבאום , בשווא הכי"ה : (יח) והפקידו , ענין מניו וגוברות : (כ) ויבאו ,
 ו"ו ויבאו בפ"י רפה בלשון ישמעאל , וענין הפסוק ושרידים אשר שרדו מהם
 כאו אל ערי המבצר : (כא) לא חרץ , פירושו לא הגיע איש מהם את לשונו לישראל
 למד

למד

את־הַמֶּלֶךְ הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־
הַמְּעָרָה אֶת־מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶת־
מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶת־מֶלֶךְ יִרְמוֹת
אֶת־מֶלֶךְ לָכִישׁ אֶת־מֶלֶךְ עֵגְלוֹן:
(כד) וַיְהִי כִּהְיוּ צְרוּצִיָּאם אֶת־
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרָא
יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר אֶל־קְצִינֵי אַנְשֵׁי הַמְּלָחָמָה
הַהֵלְכוּא אִתּוֹ קִרְבוּ שְׁמוֹ אֶת־
רַגְלֵיכֶם עַל־צִוְאֵי הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׁיִמוּ אֶת־
רַגְלֵיהֶם עַל־צִוְאֵי הָאֵלֶּה:
(כה) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אֶל־
הַיִּירָאוּ וְאֶל־הַחֶהוּ חֲזָקוּ וְאַמְצוּ
כִּי כָכָה יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־
אֲיִבֵיכֶם אֲשֶׁר אִתְּכֶם נְלַחֲמִים
אוֹתָם: (כו) וַיִּכֶם יְהוֹשֻׁעַ אַחֲרָיִם
בֶּן וַיְמִיתָם וַיַּחַלֵּם עַל חַמְשָׁה

איהם נעמליך דיא פֿינף קעניגע הערויס ,
אויס דער העהלע , דען קעניג פֿאָן
ירושלים , דען קעניג פֿאָן חברון , דען
קעניג פֿאָן ירמוח , דען קעניג פֿאָן לכיש ,
אונד דען קעניג עגלון . (כד) אַלס מאָן
זיא פֿאַר יהושע גפֿיהרט האַטע , דיף
דיוז דעם גזאַמטן ישראל , אונד שפראַך
צו דען אַברין דעם קריגספֿאַלקס , וועלכע
מיט איהם גצאַגן וואָרן : טרעטט הער !
אונד זעצט איירע פֿיסע , דיון קעניגן
אויף דיא העלזע . וזיא טראַטן דיון ,
אונד זעצטן דיא פֿיסע אויף אַיהרע
העלזע . (כה) דאבייא שפראַך יהושע
צו איהנן : נור ניכטס גפֿירכטט , זייד
אונערשראַקען , פֿאַסט מוהט , אונד
זייד טאַפֿער ! דען זאָ ווירד עס דער
עוויגע מיט אַלל אַויערן פֿינדן מאַכֿן ,
מיט וועלכֿן איהר קריג פֿיהרט .

(כו) הירויף לים זיא יחושע אומבריונגן ,
אונד אָן פֿינף ביימע הענגן , זאָ זיא
הענגן בליבן , ביו אבענד .

(כז) אַלס אַבר דיא זאַנע אונטרגעהן
זאַלטע , בפֿאַהל יהושע , אונד מאָן
נאַם זיא פֿאָן דען ביימן הרַאָב , וואַרף
זיא

עצים ויהיו הלויים על־העצים עד־הערב : (כז) ויהיו לעתו
בוא השמש צנה יהושע וירידום מעל העצים וישליכם

מכלל יופי באור אל

השלי לאשלוס (ד' פ' א' ג' ב') ושעור הכתוב,
לא חרן לבני ישראל איש את לשונו, כן פירשו
המפרשים . (כד) ההלכוּא , ה"א ברש"א
במקום אשר , והאל"ף טוספה בסופה , כמו
לא אנוא שמוע (ישעיה כ"ב י"ג) . (כו) ויכֶם
יהושע, כנזוי . (כז) צנה יהושע וירידום, כנר
העירות

ולמ"ד לאיש נוספת , כלמ"ד והשלישי
לאבשלום , או פירוש לאיש מבני ישראל ,
לא חרץ אחד מהם לשונו , ואין צריך
לומר לכולם ביחד : (כד) אל קציני ,
פירוש הראשים והמנהיגים : ההלכוּא ,
באלף נחה נוספת עם הו"ו , וכן לא
אבויא , וכן כל הוא , וה"א ההלכוּא ,
במקום אשר , כמו ההקדיש , והדומים ,

כי לא השמש ה"א הידיעה על העוברים :
(מ) והאשדות

אל-המערה אשר נחבאו-שם
 וישמו-אבנים גדלות על-פי
 המערה עד-עצם היום הזה :
 (כח) ואת-מקדה לכד יהושע
 ביום-ההוא ויכה לפי-הרבו-את-
 מלכה החרם אותם ואת-כל-
 הנפש אשר-בה לא השאיר
 שריד ויעש למלך מקדה כאשר
 עשה למלך יריחו : (כט) ויעבור
 יהושע וכל-ישרא עמו ממקדה
 לבנה וילחם עם-לבנה :
 (ל) ויהי יהוה גם-אותה ביד
 ישראל ואת-מלכה ויכה לפי-
 הרב ואת-כל-הנפש אשר-בה
 לא השאיר בה שריד ויעש
 למלכה כאשר עשה למלך
 יריחו : (לא) ויעבור יהושע וכל-
 ישראל עמו מלבנה לכישה ויחן
 עליה וילחם בה : (לב) ויהי
 יהוה את-לכיש ביד ישראל
 וילכדה ביום השני ויכה לפי-
 הרב ואת-כל-הנפש אשר עשה ללבנה :

זיא אין דיא העהלע , ווא ויא זיך פֿרֿע
 שטעקט האטן , אונד לֿענטע גראסע
 שטיינע , פֿאָר דיא מינדונג דער העהלע ,
 דיא נאך הייטיגס טאגס צו זעהן זינד .
 (כח) אן דיועס טאגע עראַברטע יהושע
 אויך מקדה , זעבעלטע דיא בואצונג
 נידר , מיט דעם שווערדע , ערשלוג
 דען קעניג ; דיוע אונד אללע דארין
 בפֿינדליכע פערסאָנן , ניכט איינר בליב
 פֿרשאהנט . מיט דעם קעניגע פֿאָן
 מקדה טאהט מאַן , ווייז מיט דעם
 קעניגע פֿאָן יריחו . (כט) פֿאָן מקדה
 צאָג יהושע , אונד גאַנץ ישראל , נאך
 לבנה , אונד בקריגטע זיא .
 (ל) גאַט גאַב אויך דיא אין ישראלס
 הענדע , זאַמט איהרם קעניגע . דיא
 בואצונג וואורדע נידרגהויען , מיט דעם
 שווערדע , ווייז אויך אללע אנדרע
 פערסאָנן דארין . ניכט איינר וואַרד
 פֿרשאהנט . איהרם קעניגע גשאה וויא
 דעם צו יריחו . (לא) פֿאָן לבנה צאָג
 יהושע , אונד גאַנץ ישראל מיט איהם ,
 נאך לכיש , לאַנדטע זיך דאָפֿאַר אונד
 בקריגטע זיא . (לב) גאַט גאַב לכיש ,
 ישראל אין דיא הענדע , ער עראַברטע
 זיא דען צווייטן טאָג דאָרויף , ערשלוג
 דיא בואצונג , מיט דער שערפֿע דעם
 שווערדס , אונד אללע אנדרע דארין
 בפֿינדליכע פערסאָנן , פֿעליג זאָ , וויא
 ער

(לג) או

ב א ו ר

העורותו כי דרך הכתוב לקנה כן , ושעורו : טה יהושע להודיעם , ויודיעם : (כח) ויכה ,
 העם המלחמה שהם עיקר העיר , תקפה ומשענתה , וכן אותם שזפרשה על אכשי
 המלחמה . ואת כל הנפש , יושבי העיר הנשארים , וכן כל ויכה , וכל הנפש הנאים
 דבתובים הנאים . ויעש למלך , לא נתפש חי , אלא נהרג על הסללים , כאשר נעשה
 למלך

(לג) **אָז עָלָה הָרֶם מֶלֶךְ גִּזְרִי**
לְעֹזֵר אֶת־לְכִישׁ וַיִּבְהוּ יְהוֹשֻׁעַ
וְאֶת־עַמּוֹ עַד־בֵּלְתֵי הַשְּׂאִיר־לוֹ
שָׂרִיד: (לד) וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־
יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלְּכִישׁ עַגְלוֹנָה
וַיַּחֲנוּ עָלֶיהָ וַיִּלְחֲמוּ עָלֶיהָ:
(לה) וַיִּלְכְּדוּהָ בַיּוֹם הַהוּא וַיִּכּוּהָ
לְפִי־חָרֶב וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־
בָּהּ בַּיּוֹם הַהוּא הֶחֱרִים כְּכֹל
אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלְכִישׁ: (לו) וַיַּעַל
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מֵעַגְלוֹנָה
חֶבְרוֹנָה וַיִּלְחֲמוּ עָלֶיהָ:
(לז) וַיִּלְכְּדוּהָ וַיִּכּוּהָ לְפִי־חָרֶב
וְאֶת־מַלְכָּהּ וְאֶת־כָּל־עַרְוֶיהָ
וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא־
הַשְּׂאִיר שָׂרִיד כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה
לְעַגְלוֹן וַיַּחְרֶם אוֹתָהּ וְאֶת־כָּל־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ: (לח) וַיָּשָׁב
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ דִּבְרַה
וַיִּלָּחֶם עָלֶיהָ: (לט) וַיִּלְכְּדָהּ
וְאֶת־מַלְכָּהּ וְאֶת־כָּל־עַרְוֶיהָ
וַיִּכּוּם לְפִי־חָרֶב וַיַּחְרִימוּ אֶת־

ער צו לבנה גטהאן . (לג) הורם, קעניג
פאן גור , קאם דאמאלס , לכיש צו
הילפע , אבר יהושע שלוג איהן , אונד
זיינע מאנשאפט , דאס ניכט איינר דאס
פאן איבריג בליב . (לד) פאן לכיש ,
צאג יהושע אונד גאנץ ישראל , נאך
עגלון , לאנדטע זיך דאפאר , אונד
בקריגטע זיא . (לה) זיא נאמן זיא ,
נאך דען זעלבן טאג איין , ערשלוגן דיא
בואצונג , מיט דעם שווערדע , אונד
אללע אנדרע פערסאנן , דיא ער דאס
מאלס דארין פאנד, וואורדן נידר גהווען,
גאנץ וויא עס צו לכיש גשעהן .
(לו) פאן עגלון צאג יהושע, אונד גאנץ
ישראל , נאך חברון הינויף , גריפן זיא
אן . (לז) נאמן זיא איין , ערשלוגן
אללע איינוואהנר , אונד איהרן קעניג ,
נאמן אויך איהרע לאנדשטעטע איין ,
אונד ערשלוגן , אללע דהין בפנידליפע
פערסאנן , אהנע איינן צו פֿרשאנן ,
וויא צו עגלון גשעהן ; שטאט אונד
מענשן אללעס וואורדע פֿעהרעערט .
(לח) נון גינג יהושע , אונד ישראל ,
גען דביר צוריק , גריף זיא אן .
(לט) עראברטע זיא , איהרן קעניג ,
אונד איהרע לאנדשטעטע , זעבעלטע
דיא בואצונג נידר , ראטעטע אללעס
לעבנדיגע אויס , דאז דרין גפונדן
וואורדע , אונד פֿרשאנטע ניכט איינן .
וויא ער מיט חברון , וויא ער מיט לבנה ,
אונד

כָּל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא הַשְּׂאִיר שָׂרִיד כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֶבְרוֹן כֵּן עָשָׂה

ב א ו ר
למלך יריחו . (לז) ואת מלכה, יתכן שזמנו חנני סברון מלך אחר עליהם , אחריו אשר
כהרגו הראשון עם קמאת מלכי אמרי הנזכרי , ואת כל עריה , הערים אשר על גבולה
ונקראות

אונד איהרם קעניגע פֿרפֿאהרן , עכּוּן וּזָאָפֿ
פֿרפֿוּהר ער אויך , מיט דביר אונד איהרם
קעניגע . (מ) יהושע שלוג אלזאָ דאָז
גאַנצע לאַנד , דאָז גבירגע , דיאָ
זידליכע געגננד , דאָז פֿלאַכע לאַנד ,
אונד דיאָ וואַסרפֿעללע , זאַמט איהרן
קעניגן , פֿרשאַנטע ניכטס , וואַס נור
אַדעס האַטע וואורדע פֿרטיילגט , וויאָ
דער עוויגע , הער גאַט ישראלס כפֿאָהלן ;
(מא) אַללעס שלוג יהושע , פֿאַן קדש
ברנע , ביז עזה , דיאָ גאַנצע לאַנד-
שאַפֿט גשן , ביז גבעון . (מכ) אַללע
דיזע קעניגע אונד איהרע לענדרייען ער-
אַברטע יהושע אויף איון מאַל , (איון
קורצר צייט) דען דער עוויגע ישראלס
גאַט , שטריט פֿיר ישראל . (נ)
(מג) איצט קעהרטע יהושע אונד גאַנץ
ישראל צוריק , אינ'ס לאַגד נאָך גלגל .
יא (א) אלס יבין , דער קעניג פֿאַן
חציר רים הערטע , שיקטע ער צו
יובב

עֲשֵׂה לְדַבָּרָה וּלְמַלְכָּה וְכַאֲשֶׁר
עֲשֵׂה לְלִבְנָה וּלְמַלְכָּה :
(מ) וַיִּכֶּה יְהוֹשֻׁעַ אֶת-כָּל-הָאָרֶץ
הָהָר וְהַגִּבְעָה וְהַשְּׁפֵלָה וְהָאֲשֵׁרוֹת
וְאֵת כָּל-מַלְכֵיהֶם לֹא הִשְׁאִיר
שָׂרִיד וְאֵת כָּל-הַנְּשֻׁמָּה הַחֲרִים
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :
(מא) וַיִּכֶם יְהוֹשֻׁעַ מִקְדָּשׁ בְּרִנֵּעַ
וְעַד-עֵזָה וְאֵת כָּל-אָרֶץ גִּשְׁן
וְעַד-גְּבֻעוֹן : (מב) וְאֵת כָּל-
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וְאֶת-אֲרָצֵם
לְכַד יְהוֹשֻׁעַ פַּעַם אַחַת כִּי יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נָלַחֵם לְיִשְׂרָאֵל :
(מג) וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל-יִשְׂרָאֵל
עִמּוֹ אֶל-הַמַּחֲנֶה הַגְּלִגְלָה :
יא (א) וַיְהִי כִשְׁמַע יָבִין מֶלֶךְ-חֲצוֹר וַיִּשְׁלַח אֶל-יּוֹבָב מֶלֶךְ-

באור

רשי מדון

ונקראות על שמה . (מ) את כל הארץ ,
יושב הארץ , וכן הכר יושב הכר . והאשרות ,
ע"מ חכרות , ובסמוך אשדות הפסג , (דברי ג'
י"ו) כמו חכרות . ושם המקרה ממנו
ואשד הנפלים . (במדבר כ"א ט"ז) וענינו
כ"ש רש"י ל"מקו' שני הגבעו' שפכו' בו . וכן ת"י ומשפך , כל"א (איון וואסרפֿעללע) . ואמד
כי הכה יהושע את היושבים על האשדות . (מא) מקדש ברנע , מזד דרומית א"י הוא ממזרח
למערב (ומוכה כאן ממזרח למערב) ולא הספיק לכבוש את כל האיזר , וכשאר מעזה עד הים ,
הוא שאמר למטה , זאת הארץ הכשאר' מעזה וגו' (רש"י) . ואת כל ארץ גשן עד גבעון , מדרום
אל צפון . ארץ גשן , ארץ זה של מנרי' , ומלאכו עיר גשן בנקלת יהוד' (ט"ו כ"א) ניתכן כי נקראת
הארץ סניבה על שמה . (מב) פעם אחת , לא האריכו ימי מלחמה , ובזמן מועט לכד כולם .

מ כ ל ל י ז פ י
(מ) והאשרות , כמו אשרות הפסגה , כחרנומו משפך מירמחא , והוא מדרון
התר או הפסגה , ונקרא אכן לפי שהמים היוורדים על ההר או הפסגה , נשפכים
לשטה דרך המדרון , ודומה לו כלשון ארמית שמהרגם שפך דסדאדם , דישור :
יא (ב) מצפון

מ (מ) והוא מדרון
התר או הפסגה , ונקרא אכן לפי שהמים היוורדים על ההר או הפסגה , נשפכים
לשטה דרך המדרון , ודומה לו כלשון ארמית שמהרגם שפך דסדאדם , דישור :
יא (ב) מצפון

מ (מ) והוא מדרון
התר או הפסגה , ונקרא אכן לפי שהמים היוורדים על ההר או הפסגה , נשפכים
לשטה דרך המדרון , ודומה לו כלשון ארמית שמהרגם שפך דסדאדם , דישור :
יא (ב) מצפון